olemas linna valitsemise organisatsioonis erikorraldus leivavilja magasiaida — „Kronskornvorrathsmagazin", sõjaväe haigemaja j. t. asutiste valitsemiseks. Linna üldise eelarve asemel leiame terve rea erikassasid vastavalt linnavalitsemise eriharudele (3).

16. VII. 1765. a. valitsuse poolt kinnitatud kassamäärustiku ja teiste sellesse puutuvate valitsusemääruste põhjal olid „interimistische Verwaltungscommission'i" valitseda, Liivimaa kameraalvalitsuse üldkontrolli all, kõik linna sissetulekud ja üldse terve linna majapidamine. Linnakassa sai oma sissetulekud: a) linnamõisate — Sootaga, Saduküla ja Jaamamõisa — rendimaksust, b) linna veskite ja Emajõe kalapüügi-õiguse väljarentimisest, c) maksust linna päralt olevate väljakute eest, d) linna kaalukoja sissetulekuist, e) linna karjamaa kasustamise maksust, f) valitsuse poolt kinnitatud n. n. „Portoriengelder'itest", g) linna kodakondsusse astumise ja kodakondsusest lahkumise maksudest, h) vaibevaradest, i) n. n. „kümnendast pennist" kõikide linnast välja veetavate pärusvarade pealt, k) maksudest välismaa kaupmeestelt, l) n. n. kalda- ja puumaksudest, m) linna metsade materjalide müügist, n) 1827. a. alates linna tarveteks Gildi maksjate kapitalelt võetavast $^1/_4$%-st, o) valitsuse poolt linna kasuks ettenähtud korteri-, laenu- ja kirikukassa maksudest ja lõppeks p) kõigist muist juhulisist sissetulekuist.

Linna sissetulekud kasustatakse ära: a) linnanõukogu ja linnakantseleide teenistuses seisvate isikute palkadeks, b) valitsuse poolt kindlaks määratud igaaastase linnaosa katteks politsei ja koolide ülalpidamise kulude summast, c) laenude tasumiseks, d) tulunduslikkude kulude katteks, eriti linna avalikkude hoonete ehitamiseks ja remonteerimiseks, e) raekoja valgustamiseks, kütmiseks ja korrashoidmiseks, f) kantseleikuludeks, g) abiandmiseks linnamõisate talupoegadele ja h) mitmesuguste ettenägemata kulude katteks (3).

Peale selle — linna keskkassa — olid linna rahanduse korralduses enamvähem tähtsad veel 1) korteri- ja 2) politseikassa. Esimese ülesandeks oli sõjaväe korterikohustuse jaotus. Naturaal-korterikohustus oli sel ajal määrusega 28. III. 1814. a. juba ära kaotatud (erandiks olid sõjaväe-osade läbimarssimised linnast) ja selle asemel võeti linna elanikelt rahamaksu, mille jaotamine elanikkude vahel oli erilise jaotuskomisjoni asjaks. Politseikassa valitseda olid summad, mis olid määratud politsei isikliku koosseisu ülalpidamiseks, tulekustutus-abinõude muretsemiseks, uulide valgustamiseks, prügitamiseks, puhastamiseks jne., milleks tarvisminevad summad võetakse linna üldsissetulekust, puudujäägid aga jaotatakse ära ühetasaselt elanikkude vahel. Seda jaotamist toimetas iga-aastase eelarve põhjal, mille koostas politseimeister ühiselt magistraadiga ja kinnitas kindralkuberner, eriline jaotuskolleegium, mille koosseisu kuulusid politseikassa liikmed ja mõned teised linna esindajad, nagu vastavas korterikolleegiumiski.

Iseloomulik on ses suhtes asjaolu, et vanas Tartus leidis XIX aastasaja lõpul kaunis laialdast teostamist avaliku kontrolli põhimõte. Nii näiteks esitati koolivalitsuse raamatud ning aruanded kõrgematele instantsidele läbivaatamiseks alles peale neljanädalast seismist raekoja kantseleis kodanikele tutvumiseks. Samuti talitati ka meile juba tuntud „Polizeicassa-Commission'i" aruannetega, mis esitati magistraadile revideerimiseks alles peale seda, kui nad „linnavalitsuse kantseleis 4 nädala kestel olid saadaval olnud tutvumiseks kõigile soovijale" (3).

Meil puuduvad vähegi üksikasjalisemad andmed Tartu linna eelarvete kohta vanemaist aegadest. Vanimatena esinevad teated 1799. a. eelarve kohta, millest on alal hoidunud vaid mõnesugune katke, otsustades märkuste järele lehekülgede

Tartu, lk. 490